

SZENTMÁRTONI JÁNOS

Faültetés**Gaál Imre azonos című festménye nyomán**

Óriás asszonyok piros ruhában, tagbaszakadt, mezelen férfiak. A tóba tűvékony fákat ültetnek, karjuk az égig ér. Különös szertartás. Mintha közben groteszk táncot lejténének. Bokájukig ér a víz, mely a következő pillanatban már olyan, mint a kiömlött láva: kérge épp megszilárdult, de alatta parázslik még aranya a visszafojtott indulatnak. A vaskos felhők tükrei e földöntúli földnek. Óriások gólyalábakon: tömör istenek a jövő pálcikáin. Mégsem szakad rájuk semmi, hisz az eget is ők tartják, a facseteték meg mankók is az idő földjébe fúrva. Ablakom előtt olykor egy-egy nesztelen autó suhan el. A hegyoldalon varjak keringnek: szélkavarta korom. A reggel még ködsapkás hegytető hajadonfőtt az alkonyi fényben. A képbe váratlan besétál Károly kutyája. Mögöttem, ahol a tó, vonat zakatol el, félhomállal tömött fülkéiben a faültetőkkel, akik a párkánynak támasztott album lapjain most már örökké járják szokatlan táncuk s tartják az eget, kezükkel rozsdabarna felhőkbe túrnak, s horizontjuk sávját elönti a sárga. Arctalan titánok, akikkel nem tudsz mit kezdeni, mégis érezni rajtuk: ha roskadnál, vastag karjikkal felfognának, kilépdelnének veled a tóra, s elültetnének téged is, a sorsodon kívül, talán Isten tenyerébe, hogy új életet hajtsál, a mostaninál jobbat, szebbet, az örömben gyökerezőt, a türelem földjéből szerteágazót. S ahogy sötétedik, úgy ül ki ablaküvegre arcod, már kérge van, volt hozzá harminchat évéd, de benne aranylik még a villanykörte fénye, majd lassanként kirajzolódik a szemed, a kialvatlanságtól vérekes tekintet, ormyerged körül a pálinka árkai, lefelé görbülő szád, amely oly szorosra zárt, mintha az imént itatták volna meg a halál italával. A szoknya lankáin szerteszórt házakban lámpák gyúlnak, ismeretlen csillagtérkép, míg te elsötétülsz, akár egy kihűlt bolygó a közönyös űrben, melyre nap nem vetül, s már csupán magadat látod, magadat nézed: sorsodba csavart idegen, cigarettafüst gomolygó kéjében álló égitest, kérgeden bukások hegeivel, szemedben az album lapjairól visszaverődő faültetés óriásaival, homlokodban egy pislákoló világvégi körte, mely most épp olyan, mint a révész lámpása.

Évekkel ezelőtt egy éjszakai pad támláján ültél szemben a visegrádi várral, azzal a barátoddal, akinek házában most bujdokolsz – és a szinte vágható sötétből lassanként kivált egy apró fénypont, a túlvilági révész macskaszemeként fénylett a jóvátehetetlen múlt bozótosából. Védtelenül ültél, körötted a szétdobált fegyverek: az önzés golyószerói, a hazugság pajzsa... És kimerülten, egy átmulatott fesztivál után, a hajnali vonatra várva, s már a stég zenészei is elhevertek, pihent a hegedű, aludt a torkokban az ének. Úgy ültetek ketten, mint akiket ottfeledtek egy kihűlt lakodalom romjai közt, hátal a hortyogó sokaságnak, az üresen lógó hinták kísérteteinek, szemben a víz sötétjével, amely néma volt és hideg. Kezetek néha megdörzsöltétek, de szóra már nem nyilatok, csak könyököltetek a semmivel szemben, melynek szuroktestében olykor egy-egy megriadt madár húzott végig láthatatlan, vagy az áramló mély valamelyik vadásza rabolt a nádas közelében.

Először csak a víz mozdult. Alig hallhatóan. Apró loccsanásokkal nyaldosta a part menti köveket. Úgy borzongtatok, mintha bokátokat hullamosó érintené. Majd a túlvilági révész lámpásának fénypontja: akár az ösztönök dzsungelmélyéből leselkedő ragadozó szeme. Nőtt, csak egyre nőtt. Aztán a hang is megérkezett. Ahogy a hullámok terebélyesedtek, a vészjósló hang úgy erősödött. S ekkor még semmit sem látni, csak érezni a hajó közelségét, a közben dinnyenagyságúra hízott karbidlámpa fénye szinte megbabonáz, beleég a retinádba, elvakít, mint most ez a homlokodban égő villanykörte – ezért is csak az utolsó pillanatban bontakozik ki a sötétből, s már csak akkor érzékelitek, amikor előttek magasodik, ütődik stégnek, vigyorog kormánykabinjából a szakállas férfi, aki mintha mindent tudna, szájából csikk parázslík... Lerántjátok szemetekről a hajólámpafény obulusát, kidörzsöltelek belőle a parazsat, megjáratjátok elgémberedett tagjaitok, hogy a dermedtség jégkásája fölengedjen bennük. S mielőtt meggondolnátok magatokat, fölcaplattok a vonatállomásra. Hátatokon még sokáig érzitek a révész kaján s egyben részvétellel teli tekintetét.

Az ablaküveg fantomarca is tiéd. A tűvékony sikoltás a jövő sínjein. A faültetés olimposzi bennszülött tánca a lávaként parázsló látomás fölött – amit apránként elhordanak majd a félhomállal kibélelt vonatfülkék. Míg az emlékezet papírlapját: horizontod sirály metszi ketté. Fehér villanás. És széthordott életed majd csak a faültetők rakhatják össze. De csak akkor jönnek el, ha nem látod őket. És csak akkor látsz, ha eljönnek végre.